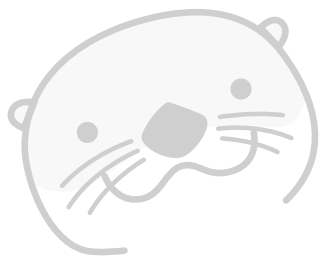

ร่มไม้ใบบาง

ว.วิจิตรกุล
เขียน

ทดลองอ่าน

คำนำสำนักพิมพ์

ว.วินิจฉัยกุล ศิลปินแห่งชาติ นักเขียนยอดเยี่ยม กลับมาอีกครั้งในนวนิยายเรื่องใหม่ล่าสุด *ร่มไม้ใบบาง* ในมือผู้อ่านเล่มนี้

ร่มไม้ใบบาง เป็นเรื่องแนวสมจริง ไม่ใช่แนวพาฝัน ตามที่ผู้เขียนได้กล่าวไว้ในคำนำ แต่ก็สนุกสนานชวนติดตามจนวางไม่ลงเช่นเดียวกับผลงานเรื่องอื่นๆ

สำนักพิมพ์อรุณเชื่อว่า แฟนๆ ของ ว.วินิจฉัยกุล จะยินดีต้อนรับ *ร่มไม้ใบบาง* ผลงานเรื่องใหม่นี้ด้วยดีเช่นเคย

สำนักพิมพ์อรุณ

ตุลาคม ๒๕๖๒

ในเส้นทางชีวิต ความรักและปรารถนาดีเปรียบเหมือน
 ต้นไม้แผ่กิ่งใบสาขาอยู่ข้างทาง นักเดินทางผู้เหนื่อยอ่อนหวังร่มไม้ใบบัง
 เพื่ออาศัยร่มเงาให้ชื่นใจคลายร้อน เพื่อจะได้มีแรงเดินต่อไปจนสุดทาง
 แต่ต้นไม้ก็กลัวจะทอดเงาร่มเย็นเสมอไป ไม้บางชนิดกิ่งใบบาง
 โดยธรรมชาติของมัน เปิดทางให้แดดส่องลงมาจนร้อนรุ่ม แสบไม่ต่างจาก
 นั้งอยู่กลางแดด แม้ นักเดินทางจะอยากพักอาศัยร่มเงาเพียงใดก็ตาม
 ก็ต้องตัดสินใจว่าจะนั่งทนร้อนอยู่ใต้ต้น หรือจะออกเดินทางฝ่าแดดต่อไป
 เพื่อจะได้พักตรงจุดหมายปลายทาง

พ.ศ. ๒๕๐๘

น้ำเย็นเป็นลูกสาวคนทำสวนผักแถวตลิ่งชัน

ตั้งแต่หล่อนเกิดจนอายุแปดขวบ แถวบ้านยังมีสภาพไม่ต่างจากชนบท
 ทุ่งไถล ถนนจากริมแม่น้ำเจ้าพระยาก็ยังไม่ถึง ชาวบ้านยังสัญจรกัน
 ด้วยเรือพายเรือแจวจากแม่น้ำเจ้าพระยา ลัดเลาะเข้ามาตามคลอง มีแยก

คลองเล็กคลองน้อยเชื่อมต่อกัน สองฟากฝั่งเป็นเรือกวสว่นเขี้ยวครี้มตลอดทั้งปี แทรกด้วยบ้านเรือนสร้างด้วยไม้ หลังเล็กบ้างใหญ่บ้าง หรือไม่กี่กระต๊อบฝาไม้ไผ่หลังเล็ก ๆ ปลูกอยู่บนพื้นดินหุบเรียบ เมื่อคำคั้นมาถึงบ้านเล็กเรือนน้อยแถวนั้นก็มีแสงตะเกียงริบหรี่เหมือนหิ่งห้อย

พ่อคือผู้ที่ชาวบ้านเรียกชื่อสั้น ๆ ว่า “เจ๊กฮวก” ลงเรือมาจากตอนใต้ของจีน เมื่อสงครามโลกครั้งที่สองจบสิ้นลง เด็กหนุ่มวัย ๑๘ ปีข้ามน้ำข้ามทะเลมาแสวงหาชีวิตใหม่ที่ดีกว่า ในดินแดนอุดมสมบูรณ์ลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา

หนุ่มจีนเริ่มต้นจากเป็นลูกจ้างแรงงานในสวน ต่อมาได้เมียสาวคนไทยแถวนั้น ก็ขยับขยายเช่าที่ดินทำสวนผักของตัวเอง เลี้ยงเลี้ยงและลูกที่คลานตามกันออกมา รวมแล้วถึง ๘ คนด้วยกัน

น้ำเย็นเกิดในฤดูหนาวปีหนาวจัด จนน้ำในตุ่มและร่องสวนเย็นเจี๊ยบราวกับน้ำแข็งละลาย แม่จึงตั้งชื่อตามสภาพแวดล้อม ตอนเด็กๆ หล่อนเป็นเด็กผอมบาง ขี้โรค ป่วยโน่นป่วยนี่ ผิดกับพี่น้องที่แข็งแรงกันดีทุกคน หลวงพ่อวัดชัยพฤกษมาลาริมคลองมหาสวัสดิ์ ที่เตี้ยและแม่ไปพึ่งเทศน์ทำบุญเป็นประจำ ดูดวงให้แล้วบอกว่า

“ลูกคนนี้ ดวงเขาผิดที่ผิดนั้น เหมือนคนเกิดผิดบ้าน ต้องจากพ่อแม่ไปอยู่ที่อื่นถึงจะดี ลองยกให้คนดีมีบุญรับเป็นลูก แก่เคล็ดเสียหน่อย ก็น่าจะเติบโตแข็งแรง”

ในเมื่อหลวงพ่อนะอย่างนี้ มีหรือที่พ่อและแม่จะไม่เห็นด้วย ตีตอยู่ที่ว่าไม่รู้จะยกให้คนดีมีบุญคนไหน เพื่อนฝูงคนรู้จักก็ล้วนแต่ฐานะดีตีนถีบปากกัดตอ ๆ กัน ก็ร้อนถึงหลวงพ่อดังยี่นมือมาช่วยตัดสินให้ ด้วยการไปทาบถามขอโยมอุปัฏฐากรายหนึ่งของวัด ให้มาช่วยรับเป็นผู้อุปการะใหม่ของน้ำเย็น

โยมคนนั้นชื่อคุณนายสงวน บ้านอยู่ริมคลองมหาสวัสดิ์ไม่ไกลจากวัด คุณหลวงผู้สามีเป็นข้าราชการ ต้องนั่งเรือข้ามฟากไปทำงานที่กระทรวงทางฝั่งกรุงเทพฯทุกวัน ทั้งสองอยู่ในฐานะมีกินมีใช้อย่างสบาย

คุณหลวงกับคุณนายมีลูก ๓ คน ลูกสาวคนโตอายุ ๒๑ แต่งงานไปแล้วเมื่อปีก่อน เหลือคนที่สองและสามที่อายุห่างจากพี่สาวมาก คือลูกชายคนกลางอายุ ๑๑ ขวบ และลูกสาวคนเล็กอายุ ๘ ขวบ

เมื่อหลวงพ่อเจ้าอาวาสท่านขอ โดยบอกว่าไม่ต้องทำอะไรมาก แค่ว่าทำพิธีง่ายๆ แบบกันเอง รับประทานน้อยน้ำเย็นเป็นลูก เพื่อแก้เคล็ด คุณหลวงกับคุณนายก็เต็มใจ เพราะหลวงพ่อแถมท้ายว่า

“ได้อานิสงส์มากนะโยม ทำบุญครั้งนี้เท่ากับช่วยชีวิตคนทั้งคน”

เมื่อเห็นหน้าเด็กหญิง แม้ว่าฝ่ายผอม แต่ผิวพรรณก็ขาวสะอาดแบบลูกจีน ตากลมดำแป้วแหว ปากนิดจมูกหน้อยน้ำเอ็นดู ทั้งคุณหลวงกับคุณนายก็เกิดเมตตาขึ้นมาพร้อมๆ กัน จึงหันหน้ามาปรึกษากัน

“ไหนๆ ก็ทำพิธีแล้ว หลวงพ่อท่านบอกว่าถ้าเอามาเลี้ยงไว้สักพักก็จะยิ่งได้บุญมากขึ้น อีฉันว่าบ้านมั่นคงไม่ค่อยมีกินนักหรอก เด็กถึงไม่แข็งแรง บ้านเราข้าวปลาเหลือทิ้ง เลี้ยงเอาไว้สักคนคงไม่เปลืองเท่าไร”

“แล้วแต่หล่อนลิ” คุณหลวงตอบบรรยายอย่างใจดี “เอามาเป็นเพื่อนเล่นกับแม่หนูเล็กก็ได้ อายุรุ่นราวคราวเดียวกัน ไม่นั่นลูกจะเหงา พี่ก็เป็นผู้ชาย”

“แม่หนูเล็ก” ที่ว่าคือลูกสาวคนเล็ก เป็นลูกคนโปรดของพ่อแม่ เพราะอายุห่างจากพี่ๆ มาก คุณหนูเล็กจึงเป็นเด็กน้อยที่ได้รับการทะนุถนอมแบบเท่าไม้ตะเดิน ส่วนคุณหนูกลางพี่ชาย แม้ไม่ถูกตามใจมากเท่าน้องสาว แต่พ่อแม่ก็ไม่เคยขัดใจ มีชีวิตสุขสบายไม่น้อยกว่ากัน

น้ำเย็นย้ายจากบ้านเดิมกลางสวนผัก มาอยู่ใต้ร่มไม้ใบบังของบ้านริมคลองมหาสวัสดิ์ เมื่ออายุ ๘ ขวบ

ในปีพ.ศ. ๒๕๖๒ บ้านของคุณหลวงไม่เหลืออยู่แล้ว ที่ดินตรงนั้นเปลี่ยนมือไปเป็นอย่างอื่น แต่เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๘ เป็นที่ตั้งของเรือนไม้สองชั้นไม่ได้ทาสีเนื้อไม้เป็นสีน้ำตาลแก่ตามธรรมชาติ ดูกลมกลืนไปกับสีน้ำตาลปนเทาหม่นๆ ของกระเบื้องหลังคา ตัวบ้านมีรูปร่างคล้ายกล่องสี่เหลี่ยมสองใบซ้อนกัน

บนและล่าง ด้านหลังบ้านต่อเป็นห้องยาวหลายห้อง ไม่มีแบบแผน เป็นไปตามใจชอบของเจ้าของบ้าน บ้านหลังนี้จึงดูคล้ายว่าสี่เหลี่ยมที่มีหางยาวออกไปทางด้านหลัง

ห้องด้านหลังเหล่านี้ มีทั้งห้องเก็บของ ห้องอยู่อาศัยของคนใช้ และครัว โดยมีทางเดินที่มีหลังคาคลุมกันแดดฝนเชื่อมต่อส่วนหลัง

คนใช้ในบ้านประกอบด้วยแม่ครัว สาวใช้หนึ่งคนทำหน้าที่ซักรีดและกวาดถูห้อง มีพี่เลี้ยงของเด็กๆ อีกคนหนึ่ง นับว่าไม่มากไม่น้อยเกินไป สำหรับคนฐานะมีอันจะกินอย่างคุณหลวงและคุณนาย

ในบรรดาบริวารทั้งหมดนี้ แม่ครัววัยกลางคน ผิวดำ ร่างอ้วนท้วม ที่ใครๆ เรียกว่า “ป้านอง” อยู่มานานที่สุด แก่เป็นบริวารเก่าแก่เกิดในบ้านเดิมของคุณนาย เมื่อคุณนายแต่งงาน มารดาของเธอให้ “ป้านอง” มาอยู่ด้วย ช่วยทำกับข้าวกับปลา ส่วนสาวใช้อื่นๆ และพี่เลี้ยงมาทีหลัง พวกหลังนี้ อยู่ไม่ค่อยทน แคปีสองปีก็ลาออก ถ้าไม่ใช่เพราะไปได้ผัวแถวนั้น ก็เก็บเงินทองได้พอสมควร จากนั้นก็ลากลับไปบ้านเดิมที่บ้านนอก

เมื่อได้เด็กหญิงมา คุณนายมอบให้ “ป้านอง” ดูแล บอกสั้นๆ ว่า “ฝากด้วย นองใจดีอยู่แล้ว ถือว่าใช้สอยมันเป็นลูกมือ ฉันเอามาเลี้ยงเอาบุญ เลี้ยงไม่ไหวก็ส่งกลับ ไม่มีอะไรมาก”

ประวัติของน้ำเย็นถูกถ่ายทอดสู่แม่ครัววัยกลางคน ทำให้ป้านองค่อนข้างจะเวทนาเด็กน้อย ประกอบกับไม่ใช่คนใจคอเหี้ยมเกรียม จึงไม่เคยดุตำเฆี่ยนตี ใช้เพียงหยิบโน่นจับนี่ในครัวไปตามเรื่อง อย่างมากก็ใช้ล้างจานชามภาชนะอื่นๆ ที่ไม่ต้องกลัวว่าจะแตก

มาอยู่ใหม่ๆ น้ำเย็นตื่นกลัว ตามประสาเด็กที่ไม่เคยออกจากบ้านไปไหน ก็เลยยึดแม่ครัวไว้เป็นที่พึ่ง โอนอ่อนผ่อนตาม กลายเป็นเด็กว่านอนสอนง่าย ไม่ต้องไม่ชน ป้านองอยู่ตัวคนเดียวไม่มีญาติ จึงยึดเด็กน้อยไว้เหมือนลูกหลาน พอๆ กับน้ำเย็นเองก็ยึดป้านองไว้แทนพ่อแม่

ป้านองเป็นคนแรกที่เฝ้าขึ้นมาถึง หลังจากน้ำเย็นมาอยู่ได้พักหนึ่ง

“มันแปดขวบแล้ว คุณจะให้มันเข้าโรงเรียนรีเปล่าคะ”

แม้ว่ากฎหมายกำหนดให้เด็กทุกคนมีโอกาสเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ มาตั้งแต่รัชกาลที่ ๖ แต่จนหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ชาวบ้านจำนวนมากก็พลอยพลละเลย ไม่ส่งลูกหลานเรียน โดยเฉพาะบุตรหลานผู้หญิง เพราะถือว่าเด็กผู้หญิงโตเป็นสาวก็มีผัว ต่อไปก็เลี้ยงลูก ไม่มีความจำเป็นต้องเล่าเรียนเขียนอ่าน

“ให้ซี” คุณนายตอบ ไม่เห็นเป็นเรื่องสลักสำคัญ “โรงเรียนวัดใกล้ๆ กันนี่ละ โตแล้ว เดินไปเองได้ กลางวันก็ห่อข้าวไปกิน ไม่สิ้นเปลืองอะไร”

“ไม่เอาเข้าโรงเรียนเดียวกับคุณหนูรีคะ ได้คอยรับใช้คุณหนู”

คุณหนูเล็กเป็นเด็กอ่อน แม่อายุ ๘ ขวบแล้วก็ยังเหมือนสองขวบ ต้องมีพี่เลี้ยงหรือแม่ก็แม่อยู่ใกล้ๆ เป็นเพื่อน ประคบประหม่อมให้ทุกอย่าง ตั้งแต่ป้อนข้าวป้อนน้ำไปจนแต่งตัวให้ ไม่ชอบทำอะไรเอง

คุณหลวงเคยส่งลูกสาวไปเข้าโรงเรียนอนุบาล หนูน้อยมีปัญหามาตั้งแต่วันแรกจนวันนี้ เพราะเกลียดโรงเรียนเอาமாகๆ ในเมื่อต้องทำอะไรเองทุกอย่าง ตั้งแต่ดักข้าวเข้าปากเอง ไปจนต้องตอบคำถามครูเอง ทั้งๆ ที่โรงเรียนก็ไม่ได้กวดขันอะไรมาก แค่นี้ก็ให้ลากเส้นเขียนตัว ก ไก่ ข ไข่ ตามจุดที่ประเอาไว้ให้ในหนังสือ เท่านั้นคุณหนูเล็กก็ร้องไห้เป็นวรรคเป็นแวน ไม่ยอมเรียน จนคุณหลวงต้องยอมเอาออกจากโรงเรียนมาอยู่บ้านเฉยๆ ตั้งแต่หมดเทอมแรก

คุณนายเองก็เช่นเดียวกับผู้หญิงที่เป็นแม่บ้านมาตลอดชีวิต คือไม่ได้ใส่ใจว่าลูกสาวจะต้องร่ำเรียนทำอะไรมากมาย แต่อ่านออกเขียนได้ก็พอจะแค่ความรู้ขนาดนี้ คุณนายพอจะหาครูมาสอนให้ที่บ้านได้ ไม่จำเป็นต้องไปโรงเรียน แต่คุณหลวงผู้สามีเป็นคนมีการศึกษา จึงไม่ยอมคล้อยตามภรรยา

“ไม่ได้หรอก แม่สงวน เดียวนี้เด็กมันเรียนหนังสือกันทั้งนั้น ขนาดลูกเสมียนที่กระทรวงยังเรียนถึงมัธยม พ่อมันคุยว่าจะให้จบถึงมัธยมแปดแล้วจะได้มาสมัครงานที่กระทรวง นั้นมันลูกน้องปลายแถวของฉัน ลูกฉันจะน้อยหน้ามันได้อย่างไร”

คุณนายก็จำใจต้องยอมความเห็นของสามี

ความจริง คุณนายไม่เคยคิดจะส่งน้ำเย็นไปเรียนที่ไหนนอกจากโรงเรียนวัดใกล้ๆ บ้าน แต่บ้านองก็พูดถูก คุณหนูเล็กหรือมีชื่อจริงที่พ่อตั้งให้ว่า “สุดสงวน” ไม่ชอบทำอะไรเอง นอกจากนี่ยังไม่ชอบอยู่ตามลำพังเมื่อน้ำเย็นเข้ามาอยู่ในบ้าน ก็กลายเป็นบริวารคนสนิทที่คุณหนูเล็กจะต้องเรียกให้อยู่ใกล้ๆ เป็นเพื่อนเล่น เป็นคนรับใช้ เป็นเงาตามตัว เป็นอะไรทุกอย่างแล้วแต่เจ้าตัวบงการ

น้ำเย็นเองก็รู้ฐานะของตัวเองดี ไม่เคยคิดจะตีเสมอคุณหนู เจียมตัวยอมทำตามคำสั่งทุกอย่าง ไม่เคยดื้อไม่เคยขัดใจ แม้ว่าการรับใช้คุณหนูหมายถึงเหน็ดเหนื่อย บางครั้งก็ต้องอดทนเกินกว่าเด็กอายุ ๘ ขวบพึงทน น้ำเย็นก็จำต้องทน เพราะรู้ว่าตัวเองหัวเดียวกระเทียมลีบอยู่ในบ้าน จะกลับไปหาพ่อแม่ก็ไม่รู้จะไปได้ด้วยวิธีไหน

ส่วนลูกชายคุณหลวงที่ใครๆ เรียกว่า “คุณกลาง” เป็นเด็กผู้ชายอายุห่างกันถึง ๓ ปี ถือ是孩子โตที่ไม่มาสูงลิ้นกับเด็กเล็ก แม้ว่าอยู่บ้านเดียวกัน ก็แทบจะไม่ได้เล่นกับน้องสาวหรือน้ำเย็น นอกจากบางครั้งบางครั้งลงเล่นน้ำคลองกันบ้าง

แม้ว่าคิดถึงพ่อแม่และพี่น้องอยู่มากในตอนแรกๆ แต่เมื่อเวลาผ่านไป เด็กหญิงเริ่มปรับตัวให้เข้ากับบ้านใหม่ได้ น้ำเย็นก็เริ่มคุ้นเคยจนความคิดถึงเริ่มจางลงไป เมื่อเทียบกับกระต๊อบท้ายสวนผักที่พี่น้องแออัดกันอยู่ถึง ๘ คนไม่รวมพ่อแม่ ชีวิตที่นี่สบายกว่ามาก

สมัยอยู่บ้าน ข้าวปลาแม้ว่ามี ไม่อดอยาก แต่ก็มิได้ข้าวหายบายๆ กับผักที่ปลูกเองเป็นหลัก ส่วนใหญ่แม่จะทำผักดองเพื่อจะเก็บไว้กินได้นานๆ อาหารประเภทนี้ไม่ถูกโรคกับเด็กหญิงนัก ทำให้กินไม่ลง ร่างกายผอมโกรโโกโส ส่วนหมู ถึงพ่อซื้อมาเป็นครั้งคราว ก็ต้องแบ่งกันในระหว่างพี่น้อง จนไม่รู้รสชาติ ผิดกับบ้านคุณหลวง นอกจากมีข้าวที่ดีกว่าให้กินจนอัม กับข้าวที่เหลือมาจากนายล้นผ่านฝีมือปรุงชั้นเยี่ยมของป้านองไม่ว่าแกงหรือผัดหรือยำมีรสชาติโอชะกว่าผักต้มหรือผักสดที่บ้านเดิม

มากนัก และมีมากพอจะกินอิมได้ทุกมื้อ

เมื่อกินอิมนอนหลับ ร่างกายที่ผ่ายผอมก็เริ่มอิมอิมมีเนื้อมีหนัง โรคภัยที่เคยรุมเร้าก็หลีกหนีไปจนหมด น้ำเย็นจึงกลายเป็นเด็กหน้าตาสดใส แข็งแรง เต็บโตสมวัย ทำให้คุณนายภูมิใจมาก เพราะมันเท่ากับเพิ่มบุญบารมีของเธอ ในสายตาเพื่อนบ้านและบรรดาชาววัดทั้งหลายที่รู้เรื่องนี้

เธอก็เลยเอาน้ำเย็นติดหน้าตามหลังไปวัด ไปตลาด ไปบ้านเพื่อน ทุกแห่งเท่าที่จะทำได้ เพื่อจะได้เล่าประวัติของเด็กน้อยให้เพื่อนฝูงฟัง เสียสละก่อนกลับมาจึงมีแต่เสียงชื่นชม

“เด็กนี่ที่หลวงพ่อบอกพ่อแม่ให้ยกเป็นลูกคุณนาย วู้ย! เอามาเลี้ยงไม่เท่าไร หายเจ็บหายไข้ อ้วนท้วนแข็งแรง นี่แหละคุณนายช่างมีบุญจริงจริง สมพระท่านว่า”

“อ้อ! หรือ? นี่แหละบุญของเด็กนะหล่อนะ”

“จำพระคุณท่านไว้ล่ะ อีหนู ถ้าไม่ได้ท่านละก็ แก่ไม่รอดมาจนป่านนี้ รื้อก”

ถ้อยคำนี้ถูกฝังเข้าไปในหัว น้ำเย็นสำนึกในบุญคุณของคุณหลวง และคุณนาย จึงตั้งหน้าตั้งตารับใช้ทุกอย่างไม่เกี่ยงนอน เท่าที่สมองและมือเล็กๆ จะทำได้ คุณนายจึงเกิดความเอ็นดู เมตตาปราณียิ่งกว่ามีต่อสาวใช้อื่นๆ

เมื่อคุณหนูเล็กเข้าเรียนชั้นประถมหนึ่ง น้ำเย็นจึงได้ติดตามไปเข้าเรียนด้วย เพื่อจะไปรับใช้ลูกของนายถึงในโรงเรียน

โรงเรียนของสุดสงวนเป็นโรงเรียนที่รับลูกผู้ดี มีเงินเป็นหลัก มีส่วนน้อยที่ฐานะปานกลางหรือยากจน นักเรียนหญิงล้วน ที่เข้ามาเรียนตั้งแต่ประถมปีที่หนึ่งมักมีรถยนต์มาส่ง ถ้าต้องข้ามฟากคลอง มาอย่างสุดสงวนและน้ำเย็น ก็มีพี่เลี้ยงพานั่งรถรับจ้างหรือไม่ก็สามล้อ ไปรับไปส่ง มีเสื้อผ้าชุดนักเรียนที่สะอาดรีดเรียบกริบ พร้อมกับถุงเท้า รองเท้าใหม่เอี่ยม

ในตอนแรก น้ำเย็นก็รู้สึกอะไรนักกับเรื่องนี้ ความเป็นเด็กทำให้ ไม่มีหัวใจจะเข้าใจสิ่งใดมากไปกว่าตื่นตาตื่นใจกับโลกใบใหม่ ปกติเด็กหญิง ก็เป็นคนชอบอะไรใหม่ๆ แปลกตาอยู่แล้ว เมื่อได้มานั่งเรียนอยู่ที่ใหม่ ก็ยิ่งรู้สึกว่าเป็นหน้าที่ที่จะต้องเอาใจคุณหนูเล็กมากขึ้นเป็นการตอบแทน ตั้งแต่หัวกระเป๋านักเรียนให้ ช่วยเหลาเดินสอ หยิบสมุดหยิบหนังสือ มาวางให้บนโต๊ะ ตอนกลางวันก็เดินไปกินอาหารด้วยกัน ช่วยตักข้าว รินน้ำให้คุณหนูเล็ก เหมือนอย่างทำที่บ้าน

เพื่อนๆ ของทั้งสองยังเด็กเกินกว่าจะสังเกตเห็นเป็นเรื่องผิดปกติแต่ครูประจำชั้นสังเกตเห็นด้วยความไม่สบายใจนัก เธอก็เลขาทางออก ด้วยการแยกทั้งสองไม่ให้นั่งโต๊ะคู่กันในชั้นเรียน เพื่อให้สุดสงวนได้หันทำ

อะไรต่อมิอะไรด้วยตัวเอง อย่างที่เด็กแปดขวบควรทำ

เมื่อถูกแยกโต๊ะ วันต่อมาสุดสวงก็ทำฤทธิ์ ไม่ยอมไปเรียนหนังสือ น้ำเย็นก็พลอยขาดเรียนไปด้วย

ขาดเรียนไป ๒ - ๓ วัน คุณนายก็พาลูกสาวไปส่งที่โรงเรียน เพราะตามระเบียบแล้วจะต้องส่งจดหมายลาให้ครู เธอก็เลยไปแจ้งลาด้วยตัวเองเสียเลย

เธอให้คำอธิบายอย่างเห็นเป็นรูปธรรมมากที่สุด

“คือยังงี้คะคุณครูคะ หนูเล็กยังไม่ชินกับเพื่อนหน้าใหม่ๆ คุณหลวงกับอีนันก็เลยตกลงกันว่าให้น้ำเย็นมาเรียนเป็นเพื่อน พอคุณครูย้ายมาให้หนึ่งโต๊ะด้วยกัน หนูเล็กไม่อยากนั่งกับคนอื่น แก็กก็เลยไม่ยอมมาเรียน ถ้าให้ย้ายกลับมานั่งด้วยกัน ก็คงจะหมดเรื่องละคะ”

“ที่ดิฉันให้แยกโต๊ะกัน เพราะสังเกตว่าน้ำเย็นทำทุกอย่างให้สุดสวงราวกับพี่เลี้ยงเด็กนะคะ” ครูพยายามอธิบาย “ถ้าแยกกัน สุดสวงจะได้หัดทำอะไรต่อมิอะไรเองบ้าง เหมือนคนอื่นๆ”

“วู้ย! ไม่จำเป็นหรอกค่ะ” คุณนายสวงก็ยังเห็นพฤติกรรมของลูกสาวเป็นเรื่องปกติธรรมดาอยู่นั่นเอง “น้ำเย็นมันเป็นคนคล่องเรื่องรับใช้ อยู่บ้านมันก็ทำให้แบบนี้ละคะ หนูเล็กแก็กสบายใจ ไม่งั้นแก็กก็ไม่ยอมมาโรงเรียน”

“แต่สุดสวงยังทำอะไรเองไม่เป็นเลยนะคะ แม้แต่เข้าห้องน้ำก็ไปคนเดียวไม่ได้ น้ำเย็นก็ต้องไปยืนหน้าประตูเป็นเพื่อน”

“ค่ะ คุณครู เด็กยังเล็กก็ยังไม่ชินคะ ที่บ้านก็เหมือนกัน อาบน้ำคนเดียวหนูเล็กก็ยังไม่ชอบ น้ำเย็นถึงต้องไปอาบด้วย”

คุณนายทิ้งท้ายว่า

“ถ้ามันลำบากนัก อีนันเห็นจะต้องเอาลูกออกจากโรงเรียน”

ครูประจำชั้นก็เลยไม่พูดอะไรอีก ถือว่าแล้วแต่ผู้ปกครองจะตัดสินใจ

เมื่อคุณหลวงรู้เรื่องนี้ ก็มีความเห็นตรงข้ามกับภรรยา เรื่องการเล่าเรียนของลูก

“ไม่ได้หรอกแม่สงวน เดี่ยวนี้เด็กผู้หญิงเขาเรียนกันทุกคน ไม่งั้นไม่ทันคนอื่นเขา ใครๆ ก็เรียนกันสูงๆ อย่างน้อยก็ต้องให้หนูเลิกเรียนจบมัธยมต้น จะได้ไม่อายใคร”

แต่คุณหลวงก็คล้อยตามคุณนาย เรื่องประคบประหงมลูกสาวไม่ให้เท้าแตะดิน เพราะเห็นว่าไม่ใช่เรื่องสลักสำคัญอะไรที่จะต้องฝืนเป็นอย่างอื่น

วันรุ่งขึ้น คุณหลวงไปเจรจากับอาจารย์ใหญ่เอง อาจารย์ใหญ่ไม่อยากจะมีเรื่องบาดหมางระคายใจกับผู้ปกครองที่เป็นข้าราชการผู้ใหญ่ ก็เลยหาทางออกด้วยการอะลุ่มอล่วยเด็กหญิงสุดสงวนเป็นกรณีพิเศษ

“ค่ะ อินันจะกำชับครูประจำชั้นเอง ให้สุดสงวนนั่งคู่กับน้ำเย็นตามเดิม ส่วนเรื่องฝึกทำอะไรๆ ก็ค่อยทำค่อยไปตามครูสั่ง อย่างนี้คุณหลวงคงตกลงนะคะ”

คุณหลวงยิ้มออก

“ขอบพระเดชพระคุณครับอาจารย์ เรื่องทำนั้นทำนี้ไม่ต้องกังวลมากนักดอกครับ เด็กเพิ่งอยู่ประถมหนึ่งเอง”

“ค่ะ พอขึ้นประถมสองแล้วค่อยว่ากันใหม่ เด็กยังเป็นไม้อ่อนดัดง่ายอยู่หรวกค่ะ” อาจารย์ใหญ่คล้อยตาม

อาจารย์ใหญ่และคุณหลวงอาจลืมไปว่า กาลเวลานั้นติดปีกบินได้ แต่ละปีจึงผ่านไปรวดเร็วโดยไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลงใดๆ อีกระหว่างเด็กหญิงทั้งสอง

เมื่อครูประจำชั้นได้รับคำสั่งจากอาจารย์ใหญ่ให้อะลุ่มอล่วยกับเด็กหญิงทั้งสองเป็นกรณีพิเศษ เธอก็เลยปล่อยเรื่องนี้ไปจากมือ ไม่รับมาเป็นภาระคงทำหน้าที่สอนไปตามที่ควรจนกระทั่งครบปี

สุดสงวนและน้ำเย็นเลื่อนชั้นเรียนชั้นประถมปีที่สองในปีต่อมา ครูประจำชั้นได้รับคำกระซิบบอกเล่าจากครูประจำชั้นประถมหนึ่ง ว่าอย่าไปแตะต้องเด็กทั้งสองนี้ เพราะอาจารย์ใหญ่ขอไว้ ชีวิตของสุดสงวนและน้ำเย็นในชั้นประถมปีที่สองจึงผ่านไปในรูปแบบ ไม่เปลี่ยนแปลงใดๆ

จากนั้น ประถมปีที่สามและปีที่สี่ก็ไม่ต่างจากกันเท่าไร

ยุคนั้น การเรียนระดับประถมมีเพียงประถมปีที่สี่ จากนั้นก็เริ่มมัธยมปีที่หนึ่งไปจนมัธยมปีที่หก ก่อนจะแยกย้ายกันไป บางคนก็เข้าเรียนมัธยมเจ็ดและแปดซึ่งถือเป็นชั้นเตรียมเข้ามหาวิทยาลัย บางคนก็ไปเรียนในโรงเรียนชั้นสูง เช่น โรงเรียนการเรือนหรือโรงเรียนการบัญชี แต่ก็มีบางส่วนที่เรียนแค่จบมัธยมปีที่หกเท่านั้น แล้วออกไปอยู่บ้าน เตรียมตัวจะเป็นแม่บ้านแม่เรือนต่อไป

เมื่อขึ้นชั้นมัธยมปีที่หนึ่ง สอง และสาม ตามลำดับ เพื่อนๆ ซึ่งบัดนี้พ้นวัยเด็กหญิงมาเป็นวัยรุ่นตอนต้น ก็เริ่มเข้าใจถึงฐานะที่สูงต่ำ ผิดกันของสุดสวงและน้ำเย็น เพราะสุดสวงไม่เคยปิดบัง

“น้ำเย็นเป็นเด็กที่คุณแม่เอามาเลี้ยง รับใช้เรา ส่งมาเรียนหนังสือ ก็เพื่อให้ดูแลเรา”

เพื่อนบางคนคบเพื่อนฝูงที่นิสัยใจคอ ก็คบน้ำเย็นด้วยดีอย่างที่เคยเป็นมาตั้งแต่ชั้นประถม แต่เพื่อนที่หัวสูงอย่างสุดสวง ก็จะกีดกันน้ำเย็นไว้่อกระดับหนึ่ง

เมื่อเพื่อนๆ พวกนี้ชวนสุดสวงไปเที่ยวที่บ้านของตน ก็จะไม่ชวนน้ำเย็น หรือถ้าชวนก็กันไว้ในฐานะเดียวกับคนรับใช้ในบ้าน ไม่ให้ร่วมโต๊ะอาหารด้วย ไม่ให้เข้ากลุ่มเล่นสนุกกัน

ข้อนี้เป็นแรงกดดันอย่างหนึ่งที่ทำให้น้ำเย็นไม่หวนกลับไปโรงเรียนเก่าอีกเลย เมื่อพ้นจากวัยเรียนแล้ว

พูดถึงด้านเรียน สุดสวงเป็นเด็กเรียนอ่อน ไม่ใช่เพราะสมองไม่ดี แต่เป็นคนไม่สนใจการเรียน เนื่องจากไม่มีแรงกระตุ้นใดๆ มาทำให้อยากเรียน

เมื่อครูให้การบ้านมา คนที่รับไปทำต่อที่บ้านก็ไม่ใช้ใครอื่นนอกจากน้ำเย็น ตั้งแต่วิชายากๆ อย่างคณิตศาสตร์ ไปจนวิชาการฝีมือ เย็บปักถักร้อย นอกจากทำให้ดีแล้ว เจ้าตัวจะต้องมีไหวพริบพอจะระวังไม่ให้ตอบการบ้านเหมือนกันทุกคำ จนครูจับได้ว่าลอกกันมาอีกด้วย

ในเมื่อต้องทำการบ้านหนักเป็นสองเท่าของคุณหนูเล็ก ก็ไม่แปลก

อะไรที่น้ำเย็นจะกลายเป็นเด็กเรียนเก่ง เพราะแต่ละวันเท่ากับต้องดูหนังสือ เป็น ๒ เท่าของคนอื่น ก่อนสอบก็ต้องมาทบทวนตำราให้คุณหนู เพื่อให้เธอ สอบผ่านไปได้ละวิชาได้สำเร็จ

ผลคือน้ำเย็นจำหนังสือได้แม่น สอบได้คะแนนลำดับต้นๆ ในชั้น ทุกครั้งไป

ส่วนคุณหลวงกับคุณนายไม่ได้สนใจว่าลูกสาวได้คะแนนดีมากน้อย แค่ไหน ขอแต่เพียงอย่าสอบตกเป็นพอ

“เย็น...น้ำเย็น”

“อา ขึ้นไปเดี๋ยวนี้ละค่ะ”

น้ำเย็นวางมือจากการจัดถ้วยชามที่ล้างสะอาดแล้วเรียงเก็บเข้าตู้ รีบวิ่ง ขึ้นบันไดไปตามเสียงเรียก

นายสาวน้อยของหล่อนยืนหันม้วยอยู่กลางห้อง เสื้อผ้าหลายต่อ หลายชุดถูกขนจากตู้ลงมากองเกะกะอยู่บนเตียง บางตัวก็หล่นลงไปอยู่บน พื้นห้อง

“น้ำเย็น แกเห็นเสื้อลูกไม้ขาวของฉันมั๊ย ชุดที่ใส่ไปงานศพ คุณพ่อ คุณแม่จะให้ไปเป็นเพื่อนที่วัดมกุฏฯ เย็นนี้”

“เดี๋ยวเย็นหาให้ค่ะ รีดแล้วแขวนไว้ในตู้ทางขวามือ เย็นจำได้”

“เออ! หยิบมาให้หน่อย แล้วมาช่วยม้วนผมให้ฉันด้วย”

น้ำเย็นค่อยๆ คั้นเสื้อนั้นไม่ถ่วงชุดในตู้เสื้อผ้าใบใหญ่ สมองซึ่งถูกฝึก ให้จำเสื้อผ้าขาวของของของคุณหนูเล็กว่าอะไรอยู่ตรงไหนเริ่มทำงานอย่างแม่นยำ ไม่เกินนาทีต่อมาก็หยิบเสื้อกระโปรงลูกไม้สีขาวคาดเอวด้วยโบสีดำออกมา แขวนไว้ จากนั้นก็ค่อยๆ หยิบเสื้อผ้าที่ถูกรื้อออกมากองเต็มเตียง จัดเข้า ตู้เสื้อผ้าเรียงให้เป็นระเบียบอีกครั้ง

คุณหนูเล็กนั่งมองอยู่บนเตียง ไม่มีความคิดจะช่วย พุดเพียงว่า

“เออ! เย็น เสื้อขาวตัวนั้นฉันไม่ใส่แล้ว แกเอาออกจากตู้ที่ ได้ไม่แน่น ตู้ แกเอาไปใส่ก็ได้ ฉันให้”

“ขอบพระคุณค่ะ”

น้ำเย็นไม่เคยมีเสื้อผ้าใหม่ ๆ ของตัวเอง ยกเว้นผ้าถุง ๒ - ๓ ผืน ซึ่งบ้านของซื้อให้ เพราะคุณหนูเล็กไม่นุ่งผ้าถุง จึงไม่มีตกทอดมาจากเธอ ส่วนเสื้อผ้ามากมาย คุณหนูเล็กเป็นเด็กรักสวยรักงาม แต่รักง่ายหน่ายเร็ว เสื้อหลายตัวยังใหม่อยู่ในสภาพดี แต่เจ้าตัวเบื่อก็ตกทอดมาถึงน้ำเย็น แต่ก็เพียงไม่กี่ตัว เสื้อผ้าสวยงามราคาแพงส่วนใหญ่ พี่สาวคนโตมาขอไปจนหมดเพื่อจะเก็บไว้ให้ลูกสาว

ตอนเล็กๆ นิสัยรักสวยรักงามของสุดสงวนจำกั้อยู่แค่เสื้อกระโปรงสวยๆ ผูกโบผมสีเข้ากับกระโปรงเวลาออกจากบ้านพร้อมกับมารดาไปเยี่ยมญาติ หรือไปเที่ยวทางฝั่งกรุงเทพฯ เมื่อเริ่มเข้าสู่วัยรุ่น สุดสงวนก็เริ่มพิถีพิถันมากขึ้น แม้อยู่บ้านก็ไม่ยอมนุ่งผ้าชิ้น แต่จะต้องสวมกระโปรงชุดสวยงามเหมือนจะออกไปเที่ยวนอกบ้าน ตั้งแต่อายุแค่ ๑๒ - ๑๓ ทำให้ดูสาวกว่าวัยมาก

ในเมื่อโรงเรียนห้ามตัดผม ตอนสุดสัปดาห์ สุดสงวนจะมัดผมไว้เต็มหัวตอนกลางคืน ยอมทนทรมาณนอนกับคิมมัดผม เพื่อผมจะได้หยักเป็นลอนสวยในตอนเช้า เหมาะจะพารูปโฉมออกไปข้างนอกอย่างสมบูรณ์แบบ

นอกจากนี้ หล่อนยังระมัดระวังรูปร่างและผิวพรรณ ไม่กินอาหารเผ็ดที่เชื่อว่าจะทำให้เกิดสิว ไม่กินอาหารรสหวานจัดหรือมันจัดเพราะจะทำให้อ้วน ออกไปไหนก็ต้องกางร่ม ไม่ให้ผิวเกรียมแดด ผัดหน้าขาวผ่องและทาปากแดงอ่อนๆ อยู่เป็นนิจ

ความพิถีพิถันของสุดสงวนส่งผลดีให้สมใจ ข้าวเริ่มแพร่ไปในหมู่เพื่อนบ้านว่าคุณหลงและคุณนายมีลูกสาวโตเป็นสาวสวยแล้ว ขนาดมีหนุ่มๆ มาดักดูตอนนั่งเรือผ่าน ทั้งๆ เจ้าตัวเพิ่งจะอายุไม่ครบ ๑๔ ปีติดด้วยซ้ำ

น้ำเย็นเติบโตเข้าสู่วัยสาวเช่นเดียวกับลูกสาวเจ้าของบ้าน เป็นเด็กสาวหน้าตาจิ้มลิ้มหมดจด ผิวขาว ตากลมดำขลับ สิ่งที่จับตาที่สุดในดวงหน้าคือ

รอยยิ้ม หล่อนเป็นคนยิ้มได้สวยตามธรรมชาติ เพราะฟันกลมเรียบและ
ขาวเป็นเงาเหมือนไข่มุก รับกับประกายตาสดใส ทำให้ดวงหน้าหล่อนสว่าง
ราวกับท้องฟ้ายามเช้า ไม่ว่าใครที่น้ำเนี่ยนยิ้มให้มักอดไม่ได้ที่จะยิ้มตอบด้วย
ความเอ็นดู

ต่างกันกับสุดสงวนตรงที่ว่า เจ้าตัวไม่ได้สนใจไยดีความเปลี่ยนแปลง
ทางร่างกายมากนัก กลับรำคาญเสียด้วยซ้ำ ที่ทำอะไรไม่สะดวกเหมือน
เมื่อก่อน จะอาบน้ำที่หน้าก็ตองนั่งกระโຈມอก จะไปอาบน้ำในห้องน้ำเดียวกับ
คุณหนูเหมือนก่อนก็ไม่ได้อีกแล้ว

วัยสาวนี้แหละนำความเสียใจที่สุดในชีวิตมาให้ น้ำเนี่ยน เมื่อขึ้นชั้น
มัธยมปีที่สี่ คุณนายก็ออกคำสั่งให้หยุดเรียน

“แกเรียนมาพอแล้ว คนอื่นเขาเรียนกันแค่ประถมสี่ นี่เรียนจนจบ
มัธยมสาม มากไปตั้งสามปี”

น้ำเนี่ยนหน้าสลด ใจหายเหมือนปลิวหลุดไปจากตัว แข็งใจแย้งเท่าที่
นึกออก

“ใครจะรับใช้คุณหนูล่ะคะ”

“ใครว่าแม่หนูเล็กจะเรียนล่ะแก” คุณนายตอบเสียงรำคาญตามแบบ
ของเธอ “เขาก็ออกเหมือนกัน”

คุณหนูเล็กไม่เคยชอบเรียนหนังสือมาแต่ไหนแต่ไร เธอรำร้อจะ
ลาออกทุกปีตั้งแต่ขึ้นมัธยมปีที่หนึ่ง แต่คุณหลวงก็พยายามเหนี่ยวรั้งเอาไว้
เท่าที่จะทำได้ จนกระทั่งถึงมัธยมสาม ลูกสาวก็ไม่ยอมไปเรียนอีกต่อไป
อ้างว่า

“ไม่รู้จะเรียนไปทำไมคะคุณพ่อ อ่านเขียนลูกก็ทำได้แล้ว วิชาอื่นๆ
เรียนไปก็ไม่ได้ใช้ เสียเวลาเปล่าค่ะ”

“จริงของลูก” คุณนายสนับสนุน “เรียนไปก็เท่านั้น เอาออกมาอยู่บ้าน
จะได้ฝึกงานบ้านงานเรือน ทำกับข้าวกับปลา ยังดีกว่า”

คุณหนูเล็กอายุ ๑๔ เมื่อลาออกจากโรงเรียนมาอยู่กับบ้านเฉยๆ เธอ
ดูเป็นสาวเกินตัว ราวกับอายุสัก ๑๘ เพราะแต่งตัวทำผมสวย ผัดหน้า

ทาปากอย่างสาว ๆ ส่วนน้ำเย็นแม้ว่าอายุเท่ากัน แต่ก็ยังดูเยาว์วัยกว่ามาก

น้ำเย็นน้ำตาไหลไปลาครูและเพื่อน ๆ ครูประจำชั้นมัธยมสามลอบใจว่า

“จบชั้น ม.๓ ก็พอจะหางานทำได้แล้ว อย่าทิ้งหนังสือเสียนะ หมั่นหาความรู้ด้วยตัวเอง สติปัญญา ก็จะออกเงยขึ้นอีก”

คำพูดของครูจุดแสงสว่างขึ้นในใจ น้ำเย็นตั้งปณิธานว่าจะหาทางเล่าเรียนเขียนอ่านด้วยตัวเอง อนาคตจะได้ไม่จบอยู่แค่เป็นคนใช้ในบ้านไปจนตาย เพื่อวันหนึ่ง ใครจะรู้ อาจจะมีโอกาสหางานทำ มีรายได้ของตัวเองขึ้นมาบ้าง

อยู่บ้าน คุณนายไม่มีค่าจ้างให้ ถือว่าเลี้ยงดูมาแต่เล็กก็สิ้นเปลืองพออยู่แล้ว ไหนยังต้องจ่ายค่าเล่าเรียนให้อีก ตอนเด็กๆ น้ำเย็นไม่เดือดร้อนนัก เพราะเด็กเกินกว่าจะรู้ว่าเอาสตางค์ไปทำอะไรนอกจากซื้อขนมกิน เรื่องนี้บ้านของผู้ใจดีก็มักจะทำขนมอร่อย ๆ ให้อยู่แล้ว คุณหนูเล็กกินทั้งกินข้าง ขนมอร่อย ๆ มักจะเหลือมาถึงน้ำเย็นเป็นประจำ

แต่เมื่อเติบโตเป็นสาว เป็นธรรมชาติอยู่เองที่ต้องมีค่าใช้จ่ายส่วนตัว เล็ก ๆ น้อย ๆ น้ำเย็นก็ต้องไปขอบ้านอง แกก็เจียดค่ากับข้าวมาให้ แลละว่าต้องกระเบียดกระเสียร ไม่งั้นคุณนายจะหาได้ว่แม่ครัวโกงค่ากับข้าว

น้ำเย็นก็ได้แต่หวังลม ๆ แล้ง ๆ ไปอย่างนั้นเองเรื่องหารายได้เอง จะไปทำงานนอกบ้านได้อย่างไร ในเมืองานรับใช้คุณหนูมือออกเต็มมือ

เมื่อสุดสัวงวนออกจากโรงเรียนแล้ว เรื่องต่อไปที่คุณนายคำนึงถึงก็คือหาทางให้ลูกสาวเป็นฝั่งเป็นฝาไป

เธอบอกสามีอย่างเปิดเผยว่า

“อิจันไม่ได้รับร้อนอะไร แม่หนูเล็กยังไม่ถึง ๑๕ ด้วยซ้ำ รอสัก ๒ - ๓ ปีก็ได้ อบรมการหย่าการเรือนให้ชำนานูเสียก่อน”

คุณหลวงเป็นคนทีเล็งเห็นความสำคัญว่าผู้หญิงควรจะเรียนให้มากเข้าไว้ เพื่อจะทันโลก แต่ในเมื่อดูออกว่าลูกสาวคนเล็กไม่สนใจเล่าเรียน

เอาเสียเลย ก็จำต้องอนุโลมตามใจภรรยา

“แล้วแต่หล่อนเถอะ แต่ก็อย่าให้ทั้งวิชาเสียเลยก็แล้วกัน”

“อิฉันดูอยู่แล้วละคะ ผีกลูกให้ทำกับข้าวกับปลา ดูแลบ้านเรือนให้เป็น แต่งงานไป แม่ผิวได้ไม่ว่าเอา”

เรื่องเหล่านี้ คุณนายถือเป็นสิ่งสำคัญยิ่งกว่าจะไปหางานทำนอกบ้าน เพราะถึงอย่างไร ไม่วาอาชีพไหนก็สู้แต่งงานไปกับผู้ชายฐานะร่ำรวยไม่ได้ อยู่ดี

ความหวังของคุณนายทำว่าไม่ค่อยลุล่วงนัก สุดสงวนเป็นคนรักสวยรักงามก็จริง แต่หล่อนไม่เคยชินกับการทำอะไรเอง ห้องนอนจึงรกไปด้วยข้าวของเสื้อผ้าที่เจ้าตัวไม่เคยเก็บเข้าที่ โต๊ะเครื่องแป้งก็เกลื่อนกลาดไปด้วยเครื่องสำอางที่ใช้แล้วทิ้งอยู่อย่างนั้น เป็นหน้าที่ของน้ำเย็นจะต้องเข้ามาเก็บกวาด จัดทุกอย่างให้เป็นระเบียบ หลังจากนายสาวออกจากห้องไป

เมื่อคุณนายเข้ามาในห้องลูกสาว เห็นห้องเรียบร้อยเป็นระเบียบ สะอาดสะอ้าน ก็พอใจ ไม่เคยใส่ใจถึงชั้นมองว่าใครกันแน่เป็นคนทำ เอาเป็นว่าเห็นห้องเรียบร้อยก็พอใจแล้ว

๓

บ้านของคุณหลวง และคุณนายมีคนสำคัญอยู่อีกคนหนึ่ง ซึ่งตอนที่น้ำเย็นยังเด็ก ก็ไม่มีบทบาทเกี่ยวข้องด้วยมากนัก

คนนั้นคือ “คุณกลาง” ลูกชายคนเดียวของคุณหลวงและคุณนาย คุณกลางมีนามจริงว่า “เทวิน” แก่กว่าน้ำเย็น ๓ ปี พอจบชั้นประถม คุณหลวงก็ส่งลูกชายไปเข้าโรงเรียนประจำ ตอนปิดเทอมจึงจะรับกลับมาบ้านสักครั้ง

เทวินเติบโตเป็นหนุ่มก่อนน้ำเย็นหลายปี เมื่อหล่อนอายุ ๑๒ เทวินก็อายุ ๑๕ เสียงเริ่มแตก ขนอ่อนๆ ขึ้นประปรายเหนื่อริมฝีปาก ร่างกายที่เคยผอมบางตอนเล็กๆ ก็เปลี่ยนเป็นทะมัดทะแมงผึ่งผาย เพราะเล่นกีฬาในโรงเรียนเป็นประจำ

เมื่อน้ำเย็นอายุ ๑๕ ปี เทวินอายุ ๑๘ เต็ม เรียนจบชั้นมัธยมปีที่แปด แล้วสอบเรียนต่อด้านกฎหมายในมหาวิทยาลัย สมใจคุณหลวงยิ่งนัก เทวินกลับมาอยู่บ้านเมื่อเรียนจบชั้นมัธยมแล้ว เป็นหนุ่มเต็มตัว หน้าตาหล่อคม ผิวเหลืองนวลสะอาดตาตัดกับคิ้วเข้มตาคม ปากหยักงาม ได้รูปเหมือนคันศร รวากับปากสตรี ยามยิ้มฟันเรียบขาวกระจ่างรับกับแววตา ดูเด่นยิ่งกว่าบิดาเสียอีก ทั้งๆ ตอนหนุ่มๆ คุณหลวงก็ได้ชื่อว่า

เป็นชายหน้าตาดีมากคนหนึ่ง

บ้านงอกออกปากชมว่า

“คุณกลางเธอสวยกว่าพระเอกหนังอีกนะคะ คุณนาย ถ้าไปเล่นเย่เก คงได้เป็นเย่เกเงินล้านกะเขามั่งละนะ”

“น้องก็เพื่อเจ้า” คุณนายค้อนแม่ครัว แต่หน้าก็ขึ้นบานเพราะถูกใจ “ลูกฉันร่ำเรียนมาออกสูง เรื่องอะไรจะให้ไปเป็นลิเก ถึงจะรวยก็เถอะ”

คุณนายพูดต่อไปด้วยน้ำเสียงปลอบปลี้ม

“คอยดูนะ ลูกสะใภ้ฉัน สวยหรือรวยเท่านั้นไม่พอ จะต้องมีเชื้อสาย ผู้ดี เชิดหน้าชูตาพอกกลางได้ ถึงจะคู่ควรกัน”

คุณกลางทำให้สาวใช้ ๒ - ๓ คนในบ้านมีจริตระริกระรี่ไปตาม ๆ กัน จนคุณนายตาเขียว เอ็ดตะโรไม่เว้นแต่ละวัน เมื่อเห็นคนใดคนหนึ่งทำท่าจะตีสนกับนายหนุ่ม

“นี่...นี่...จะขึ้นไปไหน คำมืดแล้ว”

“หนูจะเอาเสื้อผ้าคุณกลางไปแขวนในตู้ค่ะ รีดเสร็จแล้ว”

“ແหม! แหม! รีดเสร็จตั้งแต่บ่าย จะหิ้วขึ้นไปให้ตอนสองทุ่ม อีนี่ ชักมากเกินไปแล้ว ไม่ต้อง! ฉันเอาขึ้นไปให้ลูกเอง”

แล้วคุณนายก็สำทับว่า

“ฉันไม่อนุญาตให้เข้าไปในห้องคุณกลางนะ ไม่ว่าอีนี่ไหนทั้งนั้น”

“นี่ พวกแก จากนั้นถ้าจะกวาดถูห้อง ให้เย็นมันไปคนเดียว พวกแก อยู่ข้างล่าง ไม่ต้องสะอะอะขึ้นไป”

ในบรรดาสาว ๆ ในบ้าน น้ำเย็นเป็นคนเดียวที่รอดพ้นวาจาพิษของคุณนายไปได้ เพราะเธอเป็นผู้อบรมเด็กสาวคนนี้อย่างเข้มงวดมาแต่เล็ก ให้รู้ตัวว่าตัวเองอยู่คนละฐานะกับลูก ๆ เจ้าของบ้าน ทำไม่ได้แม้แต่พูดคุยกับนายอย่างคนใกล้ชิด ผลคือน้ำเย็นกลายเป็นคนเงียมตัว ระมัดระวังตัวอยู่ห่าง ๆ ไม่พาตัวเองไปใกล้นายหนุ่มยกเว้นคุณนายใช้ คุณนายก็เลยเบาใจว่าเป็นเด็กซื่อเรียบร้อย ไว้ใจได้มากกว่าสาวใช้อื่นๆ

ส่วนคุณกลางถือว่าหล่อเป็นคนในบ้านที่เห็นกันมาตั้งแต่เด็ก จึง

ปฏิบัติต่อหล่อนด้วยเมตตาจิตเสมอมา

น้ำเย็นไม่เคยคาดฝันว่าจะมีโอกาสพูดคุยกับคุณกลางบ่อย ๆ คุณกลางก็ไม่ได้คิดเช่นกัน หากทั้งสองเป็นคนชอบอ่านหนังสือเหมือนกัน เย็นวันหนึ่งคุณกลางกลับจากข้างนอก พอก้าวขึ้นทึ่หน้า เห็นหล่อนอ่านหนังสือเรียนเก่า ๆ ของเขา ที่ชนจากโรงเรียนกลับมาเก็บไว้ในห้องเก็บของ ก็ออกปากทักอย่างประหลาดใจ

“อ่านอะไรนะ น้ำเย็น เอ๊ะ! นั่นหนังสือของฉันไม่ใช่หรือ”

น้ำเย็นรีบปิดหนังสือทันที อ้อมแอ้มตอบ

“คะ คุณนายให้เย็นไปจัดห้องเก็บของ เห็นหนังสือก็เลยหยิบมาอ่าน ขอประทานโทษด้วยค่ะ”

คุณกลางโบกมือห้ามอย่างอารมณ์ดี

“ไม่ต้องขอโทษ หนังสือเก่าฉันไม่ได้อ่านแล้ว ทั้งก็เสียดาย นึกยังงี้ถึงเอามาอ่าน”

เมื่อเห็นอีกฝ่ายพูดด้วยน้ำเสียงใจดีเป็นกันเอง น้ำเย็นก็เริ่มกล้าขึ้นพอจะตอบว่า

“เย็นกลัวจะลืมค่ะ ออกจากโรงเรียนมา ไม่เคยได้อ่านเขียนอีกเลย ทั้งไ้วันนานจะลืมหมด”

คุณกลางพยักหน้ารับรู้ ยิ้มน้อย ๆ บอกความพอใจ

“ดีแล้ว ฉันอนุญาต อยากอ่านก็หยิบมาอ่านได้ ไม่ว่า นอกจากฉันแล้วไม่มีใครในบ้านอ่านอีกหรอก ฉันเองก็ไม่ได้ใช้หนังสือเรียนพวกนี้อีกแล้ว”

คุณกลางใจดีอีกอย่างก็คือ เมื่อมีหนังสือพิมพ์ติดมือกลับมาบ้าน คุณหลวงกับเขาอ่านจบแล้วก็วางเอาไว้ที่หน้า เป็นสัญญาณว่าอนุญาตให้น้ำเย็นอ่านได้ เด็กสาวจึงได้มีโอกาสทบทวนความรู้ที่เรียนมา ไม่ลืมเลือน

คุณกลางกับน้ำเย็นจึงมีโอกาสพูดกันเล็กๆ น้อยๆ อยู่เสมอ แต่ก็ไม่มีสิ่งใดก้าวเลยไปมากกว่านั้น

ถึงกระนั้น คุณกลางก็ค่อยๆ ก้าวเข้ามาอยู่ในความรู้สึกนึกคิดของ

เด็กสาวที่ละน้อย เริ่มจากความประทับใจในน้ำใจ เมื่ออ่านหนังสือพิมพ์หรือหนังสือเก่าๆ เหล่านั้นแล้ว วันไหนได้คุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ได้ฟังความเห็น น้ำเย็นจะชุ่มชื่น อิ่มเอิบใจเป็นพิเศษ ทำงานเท่าไรก็ไม่เหนื่อย เมื่อเข้านอน หลอนก็หลับไปหลังจากทบทวนถ้อยคำที่คุณกลางพูดกับหลอน ซ้ำไปซ้ำมาจนหลับผล็อยไปอย่างเป็นสุข

หลอนบอกตัวเองว่า เป็นความปลื้มใจที่ได้พูดคุยกับคนเฉลียวฉลาดรอบรู้ ช่างคิดอ่าน มากกว่าทุกคนที่หลอนเคยพบมา แม้แต่ครูในโรงเรียนเองก็ยังไม่สามารถอธิบายอะไรแตกฉานอย่างนักศึกษาหนุ่มคนนี้

ด้วยความเจียมตัวอยู่เสมอ เด็กสาวจึงไม่เคยยอมรับว่า นั่นคือรักแรกในวัยสาวของหลอน

เมื่อสุดสัปดาห์อายุได้ ๑๖ ปีเต็ม กรุงเทพฯเริ่มเข้าสู่ยุคสมัยงานเลี้ยงสังสรรค์ที่บ้าน สำหรับคนใหญ่โตในสังคมหรือเศรษฐีมีเงิน พวกนี้มีบ้านใหญ่และเนื้อที่สนามกว้างขวาง สะดวกกว่าจะไปจัดตามภัตตาคารหรือตามโรงแรม สถานที่อย่างหลังนี้มีแต่ห้องอาหารจีน หรือดนตรีให้เต้นรำกันเสียเป็นส่วนใหญ่

งานเลี้ยงแบบนี้ นอกจากผู้ใหญ่ในแวดวงราชการและธุรกิจนัดมากระชับมิตรกันแล้ว ก็ยังเป็นการเปิดโอกาสให้หนุ่มสาว “ลูกท่านหลานเธอ” ได้พบปะ พูดคุยหรือแม้แต่เต้นรำกันตามสะดวก เพื่อนำไปสู่การเลือกคู่ที่เหมาะสม

คุณหลวงมีตำแหน่งค่อนข้างใหญ่ จึงได้รับเชิญไปงานเลี้ยงที่บ้านคนใหญ่คนโตในกระทรวงอยู่บ่อยๆ คุณนายชอบงานเลี้ยงแบบนี้มาก ดีใจเนืองแน่น ได้รับเชิญที่ใครก็รีบจัดให้ลูกสาวแต่งตัวสะสวย พาไปออกงานไม่เคยขาดเลยสักงานเดียว

คุณนายไม่ลืมเรียกน้ำเย็นให้ติดตามไปด้วย กำชับให้แต่งกายด้วยเสื้อและผ้าชิ้นใหม่ๆ ไม่เก่าปอน ผัดหน้าหิวผมเผ้าเรียบร้อย เพื่อจะประจักษ์ต่อสายตาแขกอื่นๆ ว่าเธอมีบริวารที่ “ดูดี” ไม่มอซอหรือเร่ร่อนเป็นบ้านนอก

ตามติดไปเพิ่มบาร์มีของเธอ

น้ำเย็นมีหน้าที่นั่งแอบอยู่ตรงมุมที่ไม่เกาะกะสายตาแขกในงาน แต่ก็ต้องอยู่ใกล้ๆนายทั้งสอง พอจะลุกมารับใช้ได้ทันทีเมื่อคุณนายหรือคุณหนูเล็กหันมาใช้สายตาเรียก นอกเหนือจากนี้คือช่วยบริหารของเจ้าของบ้านยกอาหารจัดโต๊ะ ช่วยตักอาหารบริการแขก หรือทำอะไรอื่นนอกเหนือจากนี้ แล้วแต่จะได้รับมอบหมาย

คุณกลางไม่ได้ไปงานเลี้ยงประเภทนี้ เหตุผลแรกคือเขายังหนุ่มน้อยเกินกว่าจะอยู่ในวัยหาคู่ที่พ่อแม่จัดมาให้ เพราะจะต้องเรียนในมหาวิทยาลัยอีกหลายปี เหตุผลที่สองคือคุณกลางไม่ชอบงานเลี้ยงสังสรรค์ประเภทนี้ เบื่อหน่ายเอามากๆ ถ้าจะต้องไปร่วมงาน ก็เลยตกลงกันทั้งสองฝ่ายว่า... ไม่ต้องไป

ป้านองเคยถามยืมๆ ว่าทำไมคุณกลางไม่ไปกับพ่อแม่และน้องสาวเลยสักครั้ง ก็ได้คำตอบตรงไปตรงมา

“ไม่ไปละ ป้านอง ชี้แจงไปนั่งตัวแข็งอยู่ท่ามกลางคนแก่ๆ”

“หนุ่มๆสาวๆไม่มีเลยรีคะ”

“มีสาวๆไปเสียงพวงมาลัยให้หนุ่มๆ โอ้ฉันมันยังเรียนไม่จบ ไม่มีใครเขามองหรอกป้า”

เขาคุยกับป้านอง ซึ่งเขาถือเหมือนญาติมากกว่าคนรับใช้ แล้วถามต่อ

“น้ำเย็นล่ะ ไปงานทุกครั้งเลย สนุกหรือเบื่อ”

น้ำเย็นตอบเสียงใส

“สนุกค่ะ”

ป้านองเป็นฝ่ายขยายความ

“มันชอบค่ะ บอกว่าบ้านช่องใหญ่โต ผู้คนเต็มไปหมด อาหารการกินดี ๆ ทั้งนั้น ผู้หญิงสาวๆในงานก็สวยกันทุกคน ดูกันเพลินไปเลย ป้าเลยถามคุณเิงคะ เพื่อคุณเปลี่ยนใจอยากไป”

“โอ๊ะ! ไม่ละป้า ถ้าฉันจะมีคู่รัก ฉันหาของฉันเองได้”

“อ้าว! พุดยั้งๆ ทำท่าจะมีแล้วละซี” ป้านองดักคอ หัวเราะเฮ้อๆ

“ยังหрокป้า ฉันยังต้องเรียนอีกหลายปี ชินมีคุรรักคุณพ่อได้ดีหัวแตกไปไร ท่านเกลียดนักไ้เรื่องติดผู้หญิงจนไม่เป็นอันเรียน”

“คุณหลวงนะไม่เท่าไรหрокคะ” บานองแย้งอย่างคนรู้เบื่องลึก เบื่องตื่นดี “แต่คุณนายนะซีคะ จะฉีกอกคุรรักคุณเอา คุณเป็นลูกชายคนเดียว ท่านหวังเอาไว้มากกว่าจะแต่งงานทั้งนี้ ต้องเซ็ดหน้าชูตาวงศ์ตระกูล”

“โหย...” คุณกลางลากเสียง หัวเราะเบาๆ “ยังกะนิยายรักสมัยคุณพ่อยังหนุ่ม เตียวนี้หนุ่มๆ สาวๆ เขาเลือกของเขาเองแล้ว ไม่เอาคลุมถุงชนอย่างเมื่อก่อน ฉันคนหนึ่งละไม่เอา”

“คุณก็เลือกผู้หญิงดีๆ สมน้ำสมเนื้อกับคุณ จะไปยากอะไร” บานองแนะนำด้วยเสียงรู้ดีเช่นเดิม “อย่าไปคว้านางอะไรตามตลาดมากแล้วกัน ดูคุณแม่คุณลี ท่านเข้าใจหาลูกเขย งานพวกนี้มีแต่คนใหญ่คนโตทั้งนั้น คนเดินดินไม่มีทางได้เข้างานอยู่แล้ว”

“เอาเถอะป้า เจอนางฟ้านางสวรรค์เมื่อไรจะบอก”

เป็นอันจบเรื่องพูดกันแค่นั้น น้ำเย็นนึกเสียดายแทนคุณกลางที่ปฏิเสธ ไม่ไปงานเหล่านั้ หล่อนอยากให้เขาได้ร่วมสนุก ในงานแพรวพราวด้วยแสงไฟฟ้าตั้งแต่เย็นจนค่ำ มีเพลงบรรเลงเพราะๆ จากวงดนตรีให้หนุ่มสาวเต้นรำกัน มีซุ้มอาหารอร่อยๆ เรียงรายอยู่ตามขอบสนาม และโต๊ะอาหารปูผ้าขาว จัดกันอยู่เต็มสนาม มีแขกเหรื่อนั่งกันคึกคัก

แสงไฟพราวสว่างจับเพชรนิลจินดาและเสื้อกระโปรงสวยสดของเหล่าสตรีในงาน เสียงหัวเราะพูดคุย เฮฮาหรรษา ฟังสนุกสนาน น้ำเย็นเป็นคนชอบงานสังคม ชอบบรรยากาศคึกคักรื่นเริง ถึงหล่อนไม่ได้เข้าไปร่วม มีหน้าที่แค่ช่วยบริวารในบ้านจัดน้ยกโน้นไปตามเรื่อง พอว่างก็หามุมมิดชิดนั่งแอบมองอยู่ห่างๆ แค่นี้ก็เพลิดเพลินไม่รู้เบื่อแล้ว

คุณหนูเล็กสวยเจิดฉาย ไม่เคยแต่งตัวซ้ำกันเลยสักงาน ฝมยีพองฉิดสเปร์ยแข็งป้งเป็นกรอบล้อมดวงหน้าที่ลงรองพื้นไว้อย่างดี ไม่จางสีแม้อยู่กลางอากาศร้อน เสื้อผ้าส่วนใหญ่เป็นสีชมพู ซึ่งเป็นสีโปรดของเธอ เสื้อตัวกระชับริดรูป ตรงข้ามกับตัวกระโปรงพองบานด้วยโครงสุมแข็งกาง

อยู่ภายใน รองเท้าส้นสูงปรี๊ด หัวแหลมส้นแหลม ซึ่งก้าวขึ้นลงจากเรือได้ลำบากยิ่ง น้ำเย็นจึงมีหน้าที่หอบหิ้วไปให้เธอสวมก่อนถึงบ้านจัดงานปล่อยให้คุณหนูเล็กสวมรองเท้าแตะลงเรืออย่างสะดวกง่ายดายตายกว่า

คุณหลวงและคุณนายเป็นคนหัวเก่า จึงไม่ยอมให้ลูกสาวได้เต้นรำโอบกอดกับผู้ชาย แต่อนุญาตให้รำวงได้ เมื่อวงเล่นเพลงรำวงขึ้นมาทีไรก็จะมีหนุ่ม ๆ มาโค้งคุณหนูเล็กไม่ได้ขาดสาย น้ำเย็นนั่งแอบอยู่ข้างเสา ก็ได้แต่มองด้วยความเพลิดเพลิน

เมื่อเวลาผ่านไปอีกนานนับสิบปี น้ำเย็นได้เจองานที่ใหญ่โตกว่านั้น ในสถานที่หรูหราโอ่อ่ากว่านั้น แต่ความรู้สึกไม่อาจเทียบได้กับเมื่อครั้งเป็นสาวน้อย แอบอยู่ในมุนนอกสายตาคนอื่น ๆ เพลินมองภาพสวยสดตรงหน้าด้วยความประทับใจไม่เสื่อมคลาย

สุดสงวนได้ออกงานสังคมอยู่ประมาณ ๒ ปี ในที่สุดก็ถึงวันที่คุณนายรอคอยมาหลายปีนับแต่ลูกสาวย่างเข้าสู่วัยสาว คือวันวิวาห์อันสมเกียรติ

อันที่จริง มีหนุ่ม ๆ พึงพอใจลูกสาวคุณนายอยู่หลายคนก่อนหน้านี้ แต่คุณนายพิจารณาแล้วเห็นว่ายังดีไม่พอ จึงหาทางกีดกันไม่ให้เข้ามาติดต่อกับสุดสงวนได้มากกว่าแค่พบกันผิวเผิน

คุณนายเชื่อมั่นว่าคนดีกว่านี้ก็ยังมิเข้ามาอีก ไม่ต้องรีบร้อน

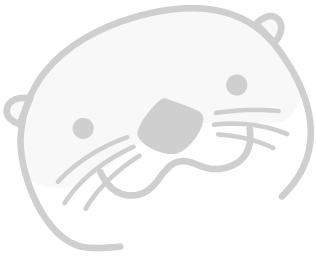
คำว่า “ดีไม่พอ” สำหรับคุณนาย ถ้าอธิบายอย่างตรงไปตรงมาคือ “รวยไม่พอ” เพราะผู้ชายที่จะเข้ามาเป็นลูกเขยต้องมีความมั่นคงทางฐานะเป็นหลัก เพื่อจะคำจุนภรรยาได้ไม่เดือดร้อน คุณนายจึงหมายสูงกว่าผู้ชายฐานะปานกลางหรือค่อนข้างดี เป้าหมายของคุณนาย ต้องเป็นคนที่แผ่ขยายพูดได้เต็มปากเต็มคำว่า “รวยมาก”

คุณนายคิดถูก เพราะออกงานอยู่ประมาณหนึ่งปีครึ่ง ชายผู้ที่สวรรค์ชั้นเงินตราส่งมาให้ ก็ย่างเข้ามาในชีวิตหญิงสาว

เขาผู้มีนามว่า “ศุภทิศ” ไม่ใช่ใครอื่นไกล เป็นบุตรชายของเจ้าของบ้านหลังใหญ่ที่จัดงานเลี้ยงบ่อย ๆ นั่นเอง ตัวบิดาเป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่

นายโดยตรงของคุณหลวง ตัวท่านเองมีมรดกตกทอดมหาศาล สามารถ
ส่งลูกชายทั้ง ๕ คนไปเรียนต่อในยุโรปได้โดยไม่ต้องพึ่งทุนรัฐบาล

ศุภทิศเป็นคนล่าสุดที่กลับมา พักผ่อนพอหายเหนื่อย บิดามารดาก็จัดงานเลี้ยงรับขวัญให้ทันที

ทดลองอ่าน